

การศึกษาหนี้ต่างประเทศของภาครัฐบาล ก่อตุ้มประเทศไทยเช่น*

ปราบี พินกร
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑. บทนำ

บัญชาต่าง ๆ เกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศของประเทศไทยกำลังพัฒนาขึ้น เพื่อจะมาได้รับความสนใจอย่างจริงจังและหันยกมาโดยเดียว กันมากเมื่อก่อนมาตั้งแต่สมัยยุโรปกลาง (Medieval Europe) และได้เริ่มเจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับคู่มากับการพัฒนาของสถาบันการเงินระหว่างประเทศจนถึงปัจจุบันนี้ บัญชาตี่นักเศรษฐศาสตร์มักจะถูกถามเกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศคือ ประเด็นทางทฤษฎีที่ว่า การที่รัฐบาลกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมาใช้นั้นภาระการใช้คืนจะตกอยู่กับผู้ใด ส่วนบัญชาติในแง่ของปริมาณการกู้ยืมและความสามารถของประเทศในการใช้หนี้คืนไม่สูงมีผู้ให้หันยกมาถูกเดียบกันยกเว้นในกรณีที่มีการผิดสัญญาไม่จ่ายหนี้คืน (default) จนกระทั่งปลายทศวรรษที่ ๑๙๕๐ เมื่อ Avramovic และ Gulhati เริ่มมีการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการรับภาระหนี้และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการวิเคราะห์วิจัยเรื่องนี้มากขึ้น

เมื่อกลุ่มการประชุมระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) ประชุมกันเมื่อปี ๑๗๗๘ ที่กรุงปารีสเกี่ยวกับเรื่องระบบเศรษฐกิจใหม่ระหว่างประเทศ (New International Economic Order - NIEO) ที่ได้มีการถูกเฉียงถึงบัญชาติเรื่องหนี้ต่างประเทศของประเทศไทยกำลังพัฒนาและเห็นความสำคัญของบัญชาติมาก โดยเฉพาะด้านขนาดและโครงสร้างของหนี้ และนัดให้มีการ

* ผู้เขียนขอขอบคุณนางสาวศุภารัตน์ สุขสันต์ ในการช่วยดำเนินงานตัวเลขสถิติต่าง ๆ บทความนี้เสนอต่อที่ประชุมการสัมมนาเรื่องหนี้ต่างประเทศของไทย จัดโดยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๓ ในการพิมพ์ครั้งนี้ ผู้เขียนได้แก้ไขเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร

๑. Buchanan, J.M. *Public Principles of Public Debt*, Homewood, Ill, Richard D. Irwin, Inc., 1958.
๒. Avramovic, D., and Gulhati, R., *Debt Servicing Capacity and Postwar Growth in International Indebtedness*, Baltimore, Johns Hopkins, 1968. Avramovic, D., and Gulhati, R., *Debt Servicing Problems of Low-Income Countries*, Baltimore, Johns Hopkins, 1960 ; Avramovic, D., et. al., *Economic Growth and External Debt*, Baltimore, Johns Hopkins, 1966.

ประชุมที่กรุงเจนีวา เมื่อเดือนมิถุนายน ๑๙๗๘ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เรื่องบัญหาหนี้ต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างไรก็ตามการประชุมทั้ง ๒ ครั้งของ UNCTAD นั้น ไม่สามารถตกลงกันในประเด็นต่าง ๆ ได้และสรุปว่าต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมทางด้านเทคนิค (technical work) เพื่อนำมาเสนอแนะสำหรับกรณีหนี้ต่างประเทศของแต่ละแห่งเป็นกรณีไป

เมื่อเดือนตุลาคม ๑๙๗๘ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านการเงินระหว่างประเทศรวมทั้งนายธนาคารและนักเศรษฐศาสตร์พัฒนา ได้ประชุมกันที่กรุงมีนิโคชีต เพื่อสำรวจหาทางออกให้กับบัญหาหนี้ต่างประเทศของประเทศไทยกำลังพัฒนา ซึ่งกำลังขยายตัวออกอย่างรวดเร็ว และมีมูลค่าทางสินประมาณ ๑๗๐,๐๐๐ ถึง ๒๐๐,๐๐๐ ล้านเหรียญอเมริกันเมื่อสิ้นปี ๑๙๗๖ ข้อสรุปบางส่วนของการสัมมนากลุ่มนักคือ ประเทศไทยกำลังพัฒนามาไม่สามารถสืบทอดการก่อหนี้ต่างประเทศภายใต้ขนาดและโครงร่างของหนี้ที่เป็นอยู่ได้อีกต่อไป และการจัดการ (manageability) หนี้ต่างประเทศที่เหมาะสมสมนัยน้อยกับนโยบายเศรษฐกิจภายในประเทศและการขยายตัวของระบบการค้าระหว่างประเทศด้วยพร้อมกันนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญยังชี้ให้เห็นด้วยว่า จากตัวเลขของธนาคารเพื่อการชำระเงินระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements - BIS) ซึ่งรวบรวมสถิติการก่อหนี้ต่างประเทศภาคเอกชน (external private debt) ของประเทศไทย บ่งให้เห็นว่าประมาณปี ๑๙๗๔-๑๙๗๖ นั้น ประเทศไทยกำลังพัฒนาหลายประเทศจะต้องประสบกับบัญหาหนักในการใช้หนี้ต่างประเทศซึ่งรวมภาครัฐบาลและภาคเอกชนคืนอันเนื่องมาจากการรวมกลุ่มของอัตราการไถ่ถอนหนี้ (bunching of debt amortization) เมื่อสิ้นปี ๑๙๗๘ ธนาคารโลก (World Bank or International Bank for Reconstruction and Development - IBRD) รายงานว่าหนี้ต่างประเทศรวมทั้งภาคเอกชนของประเทศไทยกำลังพัฒนา ๙๖ ประเทศ มีมูลค่าถึงประมาณ ๓๑๕,๐๐๐ ล้านเหรียญอเมริกัน ซึ่งแสดงถึงอัตราการเพิ่มของหนี้ต่างประเทศของประเทศไทยกำลังพัฒนาถึงประมาณ ๓๐% ต่อปี^๓ รายชื่อของประเทศที่ BIS ประมาณว่าจะพบบัญหาที่กล่าวมานี้ ส่วนใหญ่อยู่ในแถบ拉丁อเมริกาและอฟริกา สำหรับภาคเอเชียนั้นมีประเทศไทยต่อไปนี้คือ เกาหลีใต้, พลีบูนีส์, ไต้หวัน และประเทศไทย^๔

บทความนิมิตจุดประสังค์ที่จะสำรวจหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลของประเทศไทยในเครือ ASEAN โดยเฉพาะ อันประกอบด้วยพลีบูนีส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และประเทศไทย เพื่อที่

๓. Wionczek, M.S. "International Indebtedness and World Economic Stagnation : Editor's Introduction," in *World Development*, February 1979.

๔. IBRD, *World Debt Tables*, Volume I, December 1979.

๕. Wionczek, M.S., *op. cit.*, p. 92.

จะดูรูปแบบ และประเกทของหนี้ต่างประเทศที่ภาครัฐบาลได้ก่อไว้ อัตราการเติบโตของหนี้จากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ เมื่อเทียบกับอัตราการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการรับภาระหนี้ต่างประเทศของกลุ่ม ASEAN อันที่จริงแล้วหนี้ต่างประเทศภาคเอกชนของประเทศไทยกำลังพัฒนานั้น มีความสำคัญมากทั้งในด้านขนาดและโครงสร้างและผลต่อหนี้ต่างประเทศรวม แต่เนื่องจากที่ความนี้ข้อบกพร่องก็คงทั้งในด้านเวลาและข้อมูลจึงไม่สามารถครอบคลุมถึงเรื่องหนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนของประเทศไทย ASEAN ได้

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลที่นำมาใช้เคราะห์หนี้ได้มาจากการ World Debt Tables รวบรวมโดยธนาคารโลก ซึ่งได้ขอร้องให้ประเทศต่าง ๆ ที่กู้เงินจากธนาคารโลก หรือสมาคมพัฒนาการระหว่างประเทศ (International Development Association – IDA) ให้ส่งตัวเลขหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลและหนี้รัฐบาลค้ำประกันการจ่ายคืนให้แก่ธนาคารโลกเพื่อร่วบรวมและพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณะในหนังสือดังกล่าว

๒. ความหมายของศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศ^๖

๒.๑ คำจำกัดความ

หนี้ต่างประเทศภาครัฐบาล (external public debt) ที่ใช้ในบทความนี้ หมายถึงหนี้ต่างประเทศที่มีลักษณะทางหมวดดังนี้

ก) เป็นหนี้ที่ต้องจ่ายคืนให้แก่ประเทศอื่นหรือหน่วยงานระหว่างประเทศโดยจ่ายคืนในรูปของเงินตราต่างประเทศและ/หรือในรูปของสินค้าและบริการ

ข) เป็นหนี้ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลเป็นผู้ยืมและรับใช้คืนตามระยะเวลาที่เงื่อนไขของการคุ้มครองหนี้

ค) เป็นหนี้ที่รัฐบาลรับประกันการใช้คืนในกรณีที่ผู้ยืมมีฐานะเป็นเอกชน (private debt publicly guaranteed by government)

หนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลที่รวมโดยธนาคารโลกนี้มีระยะเวลาครบกำหนดตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป และไม่ว่าหนี้ต่างประเทศดังต่อไปนี้

ก) เงินกู้ยืมจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund – IMF)

ข) หนี้ต่างประเทศภาคเอกชนที่รัฐบาลไม่รับประกันการใช้คืน

๖. IBRD, *World Debt Tables*, Volume I, December 1979.

- ค) หนี้ที่ใช้คืนได้โดยใช้เงินตราของประเทศนั้นๆ (local currency)
- ง) การลงทุนโดยตรง (direct investment)
- จ) เงินกู้ระยะสั้น (short-term debt)

๒.๒ ประเภทของเจ้าหนี้

- ๒.๒.๑ ผู้ให้กู้ทางการ (official lender) มีอยู่ ๒ ประเภทคือ

- ก) ผู้ให้กู้เป็นรัฐบาลต่างประเทศ หรือเป็นหน่วยงานของรัฐบาล และรวมทั้งธนาคารกลางของประเทศนั้น ๆ ด้วย
- ข) ผู้ให้กู้เป็นองค์กรระหว่างประเทศ (international organization) ซึ่งรวมถึงธนาคารโลก ธนาคารเพื่อการพัฒนาภูมิภาค (regional development banks) เช่น Asian Development Bank-ADB และองค์กรหรือหน่วยงานที่ร่วมกันหลายประเทศ (multilateral and inter-governmental agencies)

๒.๒.๒ ผู้ให้กู้เอกชน (private lender)

- ก) สินเชื่อจากผู้ขาย (suppliers' credits) เป็นเครดิตที่ได้จากผู้ประกอบการอุดสาหกรรม (manufacturers) ผู้ส่งออก (exporters) และผู้ขายสินค้าอื่น ๆ ที่ให้สินเชื่อแก่ประเทศไทยค้าเพื่อให้ซื้อสินค้าของตน
- ข) ตลาดการเงิน (financial markets) เช่น ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ และสถาบันการเงินภาคเอกชน รวมทั้งพันธบัตรที่รัฐบาลให้เอกชนเป็นผู้จำหน่ายด้วย
- ค) ผู้ให้กู้เอกชนอื่น ๆ

๒.๓ ความหมายของคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนี้ต่างประเทศ

- ๒.๓.๑ ยอดหนี้รวม (Debts Outstanding, disbursed only) หมายถึงเงินต้นของหนี้ทั้งหมดที่เจ้าหนี้ได้จ่ายให้แล้ว

๒.๓.๒ เงินกู้ผูกพัน (commitments) หมายถึงจำนวนเงินกู้ที่ได้เซ็นสัญญาตกลงไว้

- ๒.๓.๓ การะหนี้ (debt service payment) หมายถึงส่วนของเงินต้น (principal) และดอกเบี้ย (interest) ที่ประเทศไทยจ่ายให้เจ้าหนี้ตามกำหนดในเงื่อนไขของหนี้

๒.๓.๔ เงื่อนไขของเงินกู้ (terms of loans) รวมถึงระยะเวลาปลดหนี้ที่ยังไม่ต้องใช้คืน (grace period) ระยะเวลาที่ต้องใช้คืน (maturity) และอัตราดอกเบี้ย (interest rate)

๓. รูปแบบและประเภทของหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาล

๓.๑ ปริมาณของยอดหนี้และภาระหนี้

๓.๑.๑ ยอดหนี้

เมื่อสิ้นปี ๑๙๗๘ รัฐบาลทั้ง ๕ ประเทศในเครือ ASEAN มียอดหนี้รวมเป็นจำนวนถึง ๒๒,๓๒๑ ล้านเหรียญอเมริกัน ในจำนวนทั้งหมดนี้แบ่งเป็นยอดหนี้รวมของฟิลิปปินส์ ๔,๐๖๔ ล้านดอลลาร์ (๑๗.๙% ของทั้งหมด), ของมาเลเซีย ๒,๖๗๑ ล้านดอลลาร์ (๑๒%), ของสิงคโปร์ ๑,๐๙๐ ล้านดอลลาร์ (๔.๖%), ของอินโดนีเซีย ๑๒,๗๔๘ ล้านดอลลาร์ (๕๗.๓%) และของประเทศไทย ๑,๗๗๗ ล้านดอลลาร์ (๗.๕%) ถ้าเปรียบเทียบกันเองแล้วจะเห็นได้ว่า อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มียอดหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลมากที่สุด อย่างไรก็ตาม เรายังจะดูมูลค่าของยอดหนี้เมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติ หรือเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรมากกว่าในการเปรียบเทียบประเทศเหล่านี้ เพราะถึงแม้ว่าอินโดนีเซียจะมียอดหนี้รวมสูงที่สุดใน ASEAN แต่ในขณะเดียวกันอินโดนีเซียก็มีจำนวนประชากรมากที่สุด และมีปัจจุบันรายได้มากที่สุดด้วย

ในการเปรียบเทียบโดยดูยอดหนี้รวมต่อหัวแล้ว เรายพบว่าในปี ๑๙๗๘ ชาวสิงคโปร์เป็นคนที่มีหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลมากที่สุดคือ ๔๓๗.๙ เหรียญอเมริกันต่อคน อันดับต่อมาคือชาวมาเลเซียเป็นหนี้ ๒๐๖.๑ เหรียญอเมริกันต่อคน ชาวอินโดนีเซียเป็นหนี้ ๘๘.๑ เหรียญอเมริกันต่อคน ชาวฟิลิปปินส์เป็นหนี้ ๘๗.๗ เหรียญอเมริกันต่อคน และชาวไทยเป็นหนี้น้อยกว่าเพื่อนบ้านใกล้เคียงทั้งหลายคือ ๓๙.๔ เหรียญอเมริกันต่อคน ถ้าเราเปรียบเทียบการเป็นหนี้ของรัฐบาลประเทศไทยเหล่านี้โดยดูจากอัตราส่วนของยอดหนี้รวมต่อรายได้ประชาชาติแล้ว ปรากฏว่า ในปี ๑๙๗๘ อินโดนีเซียมีหนี้ภาครัฐบาลมากที่สุด คือ ๒๗.๖% ของรายได้ประชาชาติ รองลงมาคือ มาเลเซีย ๑๗.๙% พลิปปินส์ ๑๗.๕% สิงคโปร์ ๑๓.๓% และประเทศไทย ๙.๔% การจัดอันดับประเทศเหล่านี้โดยดูจากยอดหนี้รวมภาครัฐบาลต่อหัว และยอดหนี้รวมภาครัฐบาลต่อรายได้ประชาชาตินี้ค่อนข้างจะคงที่ในช่วง ๑๙๗๐-๑๙๗๘ อันดับของประเทศไทยเหล่านี้ในปี ๑๙๗๘ ไม่ได้ต่างไปจากที่เป็นอยู่ในปี ๑๙๗๐, ๑๙๗๑ ฯลฯ แต่อย่างใด

ดูจากตารางที่ ๑ จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลของ ASEAN นั้น ค่อนข้างจะสูง ถ้าคิดอัตราการเพิ่มเฉลี่ยในช่วง ๑๙๗๐-๑๙๗๘ แล้วจะเห็นว่ายอดหนี้รวมภาครัฐบาลของ ASEAN เพิ่มขึ้นถึงปีละประมาณ ๒๕% ซึ่ง ณ อัตรานี้ยอดหนี้รวมจะเพิ่มขึ้นเป็น ๒ เท่าภายใน ๕ ปี ถ้าเราดูอัตราการเพิ่มของยอดหนี้รวมของแต่ละประเทศแล้วจะเห็นว่าแม้ว่าสิงคโปร์จะมี

ยอดหนี้รวมน้อย แต่อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของยอดหนี้รวมในช่วงระยะเวลา ๑๙๐-๑๙๗๘ นั้น มีสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ คือ ๒๙.๔% ตามมาด้วยมาเลเซีย ๒๙.๐%, พลิบินัส ๒๗.๒% ไทย ๒๕.๐%, และอินโดนีเซีย ๒๓.๕%

๓.๑.๒ การะหนน

สำหรับภาระหนี้รวมภาครัฐบาลของ ASEAN นั้น เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มของยอดหนี้รวม ถ้าคิดเฉลี่ยในช่วงปี ๑๙๐-๑๙๗๘ แล้ว ภาระหนี้รวมภาครัฐบาลของ ASEAN เพิ่มในอัตรา ๓๘% ต่อปี และยอดภาระหนี้รวมในปลายปี ๑๙๗๘ นั้น มีจำนวนถึง ๓,๒๒๔ ล้านเหรียญอเมริกัน

ความจริงถ้าเราแบ่งระยะเวลาออกเป็น ๑๙๐-๑๙๗๓ ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ นามันและช่วง ๑๙๗๔-๑๙๗๘ แล้ว จะเห็นว่าอัตราการเพิ่มของภาระหนี้ในช่วงแรกมีประมาณ ๓๐% ต่อปี ในขณะที่ของช่วงหลังนั้นมากถึงประมาณ ๔๓% ต่อปี

ประเทศที่แบกภาระหนี้มากที่สุดคือประเทศไทยอินโดนีเซียนั้นเอง อัตราส่วนของภาระหนี้รวมของประเทศไทยต่าง ๆ ต่อภาระหนี้รวมของ ASEAN ในปี ๑๙๗๘ นั้น มีดังนี้คือ อินโดนีเซีย ๔๒.๕%, มาเลเซีย ๒๑.๕%, พลิบินัส ๒๐.๒%, สิงคโปร์ ๙.๕% และไทย ๕.๕% (ดูตารางที่ ๒)

ภาระหนี้รวมภาครัฐบาลต่อหัวของ ASEAN ในปี ๑๙๗๘ มีมูลค่า ๑๒.๘๐ เหรียญอเมริกัน ซึ่งคิดเป็นประมาณ ๓% ของรายได้ประชาชาติต่อหัวในปีเดียวกัน ในการเปรียบเทียบภาระหนี้ต่อหัวนี้จะพบว่าในปี ๑๙๗๘ ชาวสิงคโปร์จ่ายภาระหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลต่อกันมากที่สุดคือ ๑๙๙.๘๓ เหรียญอเมริกัน ตามมาด้วยมาเลเซีย ๕๔.๙๓ เหรียญอเมริกัน พลิบินัส ๑๔.๐๔ เหรียญอเมริกัน อินโดนีเซีย ๙.๕๒ เหรียญอเมริกัน และประเทศไทย ๕.๑๓ เหรียญอเมริกัน

ถ้าหากเราเปรียบเทียบประเทศเหล่านี้โดยดูจากอัตราส่วนของภาระหนี้ภาครัฐบาลต่อรายได้ประชาชาติแล้วจะพบว่า ในปี ๑๙๗๘ อัตราส่วนที่สูงสุดเป็นของมาเลเซียคือ ๕.๗% รองลงมาคือ สิงคโปร์ ๕% อินโดนีเซีย ๓% พลิบินัส ๒.๕% และประเทศไทย ๐.๙๖%

๓.๒ กระแสเงินกู้ผูกพัน

กระแสเงินกู้ผูกพันคือ จำนวนเงินกู้ที่ประเทศไทยได้เช่นสัญญาการกู้เงินในแต่ละปี ถ้ามีส่วนได้ของจำนวนเงินกู้ผูกพันที่เจ้าหนี้ยังไม่ได้จ่ายจริงให้ส่วนนั้นก็ยังไม่ถูกนับอยู่ในยอดหนี้รวม อย่างไรก็ตาม กระแสเงินกู้ผูกพันนั้นเป็นดัชนีที่ใช้ให้เห็นว่า รัฐบาลได้ทำสัญญาผูกมัดตนเองในการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเป็นเท่าใด ถ้าดูจากตารางที่ ๓ จะเห็นได้ว่าในปี ๑๙๗๘ นั้น ASEAN เช่นสัญญา

เงินกู้ผูกพันเป็นจำนวนถึง ๗,๕๓๔.๘ ล้านเหรียญอเมริกัน เมื่อเทียบกับจำนวน ๙๙.๖ ล้านเหรียญ อเมริกันในปี ๑๙๗๐ แล้ว จะเห็นว่า กระแสเงินกู้ผูกพันภาครัฐบาลทั้งหมดของ ASEAN เพิ่มขึ้น ถึง ๔.๒ เท่าตัว

ถ้าเราดูอัตราการเพิ่มของกระแสเงินกู้ผูกพันเป็นรายปีแล้วจะเห็นว่าปี ๑๙๗๔ เป็นปีที่กระแสเงินกู้ผูกพันเพิ่มขึ้นมากที่สุด รวมเงินกู้ผูกพันของ ASEAN เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง ๑๓๓% ข้อสังเกต นี้เป็นจริงสำหรับทุกประเทศในเครือ ASEAN ในปี ๑๙๗๔ เงินกู้ผูกพันของอินโดนีเซียเพิ่มขึ้น ๖๕% (จาก ๑,๓๕๐ ล้านเหรียญเป็น ๒,๕๐๕) ของสิงคโปร์เพิ่ม ๑๖% (จาก ๔๔.๙ ล้านเหรียญเป็น ๕๙๕) ของฟิลิปปินส์เพิ่ม ๒๗๘% (จาก ๒๔๔ ล้านเหรียญเป็น ๘๓๙) ของมาเลเซียเพิ่ม ๓๕๙% (จาก ๒๔๑ ล้านเหรียญเป็น ๑,๑๐๓) และของไทยเพิ่มมากที่สุดคือ ๕๐๐% (จาก ๘๗ ล้านเหรียญเป็น ๔๓๗) เป็นไปได้ว่าส่วนหนึ่งของปัจจัยหนี้ต่างประเทศของประเทศไทยเหล่านี้ในปัจจุบัน อาจจะมาจากการยอดหนี้รวมที่เริ่มเพิ่มขึ้นมากเมื่อเงินกู้ผูกพันเหล่านี้ถูกเบิกมาเป็นเงินกู้จำริงและภายใต้ส่วนหนึ่งของยอดหนี้รวมของประเทศไทยไปซึ่งนำไปเพิ่มภาระการชำระหนี้คืนด้วย

นอกจากนี้ข้อมูลส่วนล่างของตารางที่ ๓ ยังชี้ให้เห็นอีกด้วยว่าปี ๑๙๗๔ เป็นปีแรกที่รัฐบาลของประเทศไทยในเครือ ASEAN หันไปปลูกเงินจากแหล่งเอกชนมากกว่ากู้จากแหล่งเงินกู้ทางการ ในปี ๑๙๗๔ นี้ กระแสเงินกู้ผูกพันจากแหล่งทางการมีเพียง ๔๕.๕% และจากแหล่งเอกชน ๕๕.๖% เมื่อเทียบกับ ๙๙.๖% จากแหล่งทางการ และ ๑๑.๔% จากแหล่งเอกชนในปี ๑๙๗๐ ถ้าเราคิดอัตราเฉลี่ยของช่วง ๑๙๗๐-๑๙๗๓ และช่วง ๑๙๗๔-๑๙๗๘ แล้ว จะพบว่าในช่วงแรก เงินกู้ผูกพันของ ASEAN มาจากแหล่งทางการประมาณ ๓ ใน ๕ ของเงินกู้ผูกพันทั้งหมดในขณะที่ในช่วงหลังเงินกู้ผูกพันของ ASEAN มาจากแหล่งทางการ และแหล่งเอกชนในอัตราส่วน : ทางการ ๔๙% และเอกชน ๕๑% เป็นที่แน่นอนว่าการกู้เงินจากแหล่งเอกชนนี้รายอยู่บนพื้นฐานของเงินกู้ซึ่งรวมถึง ระยะปลอดหนี้ ระยะเวลาใช้คืน และอัตราดอกเบี้ย ที่ไม่สูงกว่าอัตราที่ได้ก่อตัวแล้วในตอน ๒.๒ ก่อตัวอยู่ ๆ คือ

ก) แหล่งเงินกู้ทางการ อันประกอบด้วยรัฐบาลต่างประเทศ หรือหน่วยงานของรัฐบาล และองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ อาทิเช่น IBRD, IDA, ADB, IFAD (International Fund for

Agricultural Development) สำหรับประเทศไทยเจ้าหนี้สำคัญ ๆ ในภูมิภาคคือ สหพันธ์สหอเมริกา และเยอรมันีตัววันตก เป็นต้น

ข) แหล่งเงินกู้เอกชน ประกอบด้วย สถาบันการเงินระหว่างประเทศทั่วโลก ออาทิเช่น LBI (Lloyds Bank International), LTCB (Long-Term Credit Bank of Japan), MGTC (Morgan Guaranty Trust Company), MHT (Manufacturers Hanover Trust Co.), GBAL (Grindlay Brandts Asia Limited) เป็นต้น และรวมถึงสินเชื่อผู้ขาย (suppliers' credit) ที่ได้จากบริษัทส่งออกระหว่างประเทศด้วย

ถ้าดูตัวเลขจากตารางที่ ๔ แล้ว จะพบว่ายอดหนี้รวมของประเทศไทย ASEAN มีแนวโน้มที่จะมาจากการแหล่งเงินกู้เอกชนมากขึ้น ในปี ๑๙๗๘ ยอดหนี้รวมของ ASEAN ที่มาจากการแหล่งเงินกู้ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔ เมื่อเทียบกับ ๒๙.๕% ในปี ๑๙๗๔ และเพียง ๓๔.๕% ในปี ๑๙๗๐ การเพิ่มขอยอดหนี้รวมจากแหล่งเงินกู้นี้ส่วนใหญ่มาจากการเพิ่มของการกู้เงินจากตลาดการเงินเอกชนระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าเงินกู้จากแหล่งนี้เพิ่มจาก ๙.๕% ในปี ๑๙๗๐ เป็น ๓๒.๕% ของยอดหนี้รัฐบาลทั้งหมดในปี ๑๙๗๘ อัตราเฉลี่ยการเพิ่มของเงินกู้จากแหล่งตลาดการเงินในช่วงปี ๑๙๗๐-๑๙๗๘ นี้ คิดเป็นประมาณถึง ๔๕% ต่อปี

เป็นที่แน่นอนว่าเมื่อ ASEAN กู้เงินจากแหล่งเงินในสัดส่วนที่มากขึ้น การกู้เงินจากแหล่งทางการก็ย่อมเป็นสัดส่วนที่น้อยลง ในปี ๑๙๗๘ ASEAN ยืมเงินจากแหล่งทางการคิดเป็น ๔๙.๖% ของยอดหนี้รวม เมื่อเทียบกับตัวเลข ๘๑.๖% ในปี ๑๙๗๐ เมื่อพิจารณาดูรายละเอียดแล้ว เราพบว่าสัดส่วนการกู้เงินจากองค์กรระหว่างประเทศ (เช่น IBRD, IDA, ADB) นั้นไม่ได้ลดลงแต่สัดส่วนการกู้เงินจากรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลประเทศไทยอื่นโดยตรงนี้ได้ลดลงจาก ๖๙.๖% ในปี ๑๙๗๐ เพลี่อเพียง ๕๒.๙% ในปี ๑๙๗๘

เมื่อร่วมกับข้อมูลของเงินกู้ผูกพันที่ได้พูดถึงในตอน ๓.๒ แล้ว ก็เห็นได้ว่ารัฐบาล ASEAN มีแนวโน้มที่ไปพึ่งเงินกู้ต่างประเทศจากตลาดการเงินมากขึ้น ซึ่งเป็นสัญญาณที่ไม่สูดนักในด้านการชำระหนี้ของประเทศไทย ASEAN ทั้งนี้ เพราะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ตลาดการเงินระหว่างประเทศมีเงื่อนไขการกู้เงินที่ไม้อ่อนไหวต่อประเทศไทยกำลังพัฒนาเหมือนกับแหล่งเงินกู้ทางการทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของอัตราดอกเบี้ย หรือระยะเวลาการใช้คืน โดยเฉพาะเมื่อเกิดมีปัญหาในการชำระ

หนึ่งในนั้น เราก็คงคาดได้ว่า ตลาดการเงินจะเครื่องครัดต่อเงื่อนไขในสัญญาที่เงินมากกว่าเหล่งเงินกู้ทางการอัน ๆ

๔. ความสามารถในการรับภาระหนี้ (Debt Servicing Capacity)

การที่ประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มในการก่อหนี้ต่างประเทศมากขึ้น และมีภาระในการชำระหนี้มากขึ้นนี้ ย่อมก่อให้เกิดความกังวลโดยเฉพาะในหมู่ประเทศเจ้าหนี้ ในเรื่องของความสามารถในการชำระหนี้คืน ประเด็นสำคัญที่นักเศรษฐศาสตร์ที่สนใจว่าประเทศใดศึกษาและหาข้อมูลมาสนับสนุน ก็คือ มีดัชนีทางเศรษฐกิจอะไรบ้างที่จะชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการรับภาระหนี้ และระดับไหนของดัชนีเหล่านั้นที่จะถือว่าเป็นระดับสำคัญหรือธรณีประดุจ (Threshold level) ที่ประเทศกำลังจะก้าวสู่ความยากลำบากในการใช้หนี้ต่างประเทศ ความเป็นไปได้ที่จะเกิดการผิดสัญญาในการใช้หนี้นั้นมีมากน้อยเพียงใด และจะคำนวณจากดัชนีเหล่านั้นได้อย่างไร

บทความวิเคราะห์เรื่องดังกล่าวได้เริ่มทยอยออกมายั่งๆ เริ่มที่ Alter (๑๙๖๑) Avramovic (๑๙๖๕) Gulhati (๑๙๖๗), Frank & Cline (๑๙๗๑), และ Feder & Just (๑๙๗๗) โดยเฉพาะบทความของ Frank & Cline และ Feder & Just นั้น เป็นงานที่พยายามแสดง (quantify) ความสำคัญของดัชนีเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการวิเคราะห์หนี้ต่างประเทศ

ผลจากการศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวมาแล้วนี้ ให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยหลักหลายประการ ออาทิเช่น

๗. ผู้เขียนยังไม่ได้พิจารณาถึงสกุลของเงินตราต่างประเทศที่ห้องใช้กัน ซึ่งจะเป็นทัวร์นาเมนท์ที่สำคัญทั่วทั่วโลก การที่เงิน เนื่องจากต้องใช้เงินคืนในสกุลที่แข็งแกร่ง อัตราการเพิ่มค่าของเงินสกุลนั้น (appreciation) ก็เปรียบเสมือนกอกเบี้ยที่ผู้กู้ต้องจ่ายเพิ่ม คันนั้นผู้กู้เงินจึงต้องพิจารณาดึงบี้จัยน้อย เมื่อจะตัดสินใจว่าจะกู้เงินจากแหล่งใด นอกเหนือไปจากเงื่อนไขอื่น ๆ ของการกู้

๘. Alter, G.M., "The servicing of foreign capital inflows by underdeveloped countries," in H.S. Ellis, ed., *Economic Development of Latin America* St. Martin's Press, N.Y., 1961.

Avramovic, D., et. al., *Economic Growth and External Debt*, อ้างแล้ว

Gulhati, R.I., "The need for foreign resources, absorptive capacity and debt servicing capacity," in J.H. Adler, ed., *Capital Movements and Economic Development* St. Martin's Press, N.Y., 1967.

Frank, C.R., and W.R. Cline, "Measurement of debt servicing capacity : an application of discriminant analysis," in *Journal of International Economics*, 1, 1971.

Feder, G., and R.E. Just, "A study of debt servicing capacity : applying logit analysis," in *Journal of Development Economics*, 4, 1977.

๑. ภาระหนี้ต่อรายได้จากการส่งออก^๔ ถ้าอัตราส่วนนี้สูงก็จะบอกถึงความเป็นไปได้ใน การผิดสัญญาใช้หนี้ (default)

๒. เงินตราสำรองระหว่างประเทศต่อมูลค่าสินค้าและบริการสั่งเข้าเนื่องจากเงินตราสำรอง ระหว่างประเทศน้อย ในความคุณคุณของรัฐบาล และยังเป็นกันชนสำหรับความไม่มีเสถียรภาพของ รายได้จากการส่งออกด้วย ดังนั้น ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำก็แสดงว่า อาจจะเริ่มนีบัญชาในการชำระหนี้ได้

๓. ระยะเวลาที่ต้องใช้หนี้คืน (maturity) ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับอัตราการลดถอนหนี้ (amortization)

สำหรับในบทความนี้เราจะดูเฉพาะบ้านจัด ๒ ประการเป็นหลักพร้อมทั้งสำรวจดูบ้านจัดอื่น ๆ ซึ่งอาจจะใช้เป็นดัชนี ในการแสดงถึงขีดความสามารถ (potentiality) ของประเทศในการรับภาระหนี้ ได้ เช่น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเติบโตของภาคการส่งออก (export sector) เป็นต้น

ตารางที่ ๕ เป็นตารางที่รวมข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาล และดัชนีทาง เศรษฐกิจของประเทศไทยในสมาคม ASEAN^๕ ประชากรของ ASEAN ซึ่งบ้านจัดมีอยู่ประมาณ ๒๕๖ ล้านคน นั้น มียอดหนี้รวมต่อหัวประมาณ ๙๘.๖ เหรียญอเมริกัน และมีภาระหนี้ที่จะต้องชำระ ต่อคนในปี ๑๙๗๘ ประมาณ ๑๒.๘ เหรียญอเมริกัน ทั้ง ๒ ระดับของตัวเลขหนึ้นได้เติบโตมาจากการ ยอดหนี้รวมต่อหัวเพียง ๑๙.๘ เหรียญสหรัฐ และภาระหนี้เพียง ๑.๓๗ เหรียญ ในปี ๑๙๗๐ อย่างไร ก็ตาม ถ้าเราเทียบอัตราส่วนต่อรายได้ประชาชาติแล้วจะเห็นว่ายอดหนี้และภาระหนี้นั้นเติบโตขึ้นไม่ มากนัก ยอดหนี้รวมต่อรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นจาก ๑๓.๖% ในปี ๑๙๗๐ เป็น ๑๙.๖% ในปี ๑๙๗๘ และภาระหนี้ต่อรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นจาก ๑% ในปี ๑๙๗๐ เป็น ๒.๘% ในปี ๑๙๗๘

เมื่อเราหันมาดูตัวดัชนีที่จะบอกถึงความสามารถในการชำระหนี้คืนแล้วก็พบว่า สัดส่วน ของภาระหนี้ต่อรายได้จากการส่งสินค้าออกนั้นเพิ่มขึ้นจาก ๔.๗% ในปี ๑๙๗๐ เป็น ๙.๐ ในปี ๑๙๗๘ นอกจგานเงินตราสำรองระหว่างประเทศ ซึ่งเคยอยู่ในระดับประมาณ ๔ เดือน ของมูลค่าสินค้าและ บริการนำเข้าก็ลดลงมาเป็นประมาณ ๓ เดือน แนวโน้มทั้ง ๒ ภาระนั้นถ้าปล่อยให้ดำเนินไปเรื่อยๆ

๔. จากการศึกษาของ Bitterman ชี้ให้เห็นว่าฐานะความน่าเชื่อถือทางเครดิต (credit worthiness) ของประเทศขึ้นอยู่กับตัวแปรนี้มากพอควร ดู Bitterman, H.J. *The Refunding of International Debt*, Duke University Press, Durham, N.C., 1973.

๕. สำหรับรายละเอียดของข้อมูลแต่ละประเทศนั้นไม่ขอเสนอไว้ในบทความนี้ แต่ผู้ที่สนใจจะได้จากเอกสาร ประกอบการสมันาเรื่องหนี้ต่างประเทศ ที่ผู้เขียนเสนอที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓

วันหนึ่งก็คงจะทำให้ ASEAN ประสบน้ำท่วมในการชำระหนี้คืน เพราะจะขาดเงินตราต่างประเทศที่จะไปจ่ายให้ประเทศเจ้าหนี้ แต่การที่จะระบุว่าระดับไหนของอัตราหักส่วนนี้ จะเป็นระดับสำคัญ (critical level) นั้นเป็นการยากที่จะบอก เพราะบางประเทศ เช่น ประเทศไทย โภมีหนี้ที่จะต้องใช้คืนในปี ๑๗๗๘ มูลค่าเท่ากับรายได้จากการส่งออกหั้งหมดในปี ๑๗๗๗^{๑๑} แต่สามารถกู้เงินต่อเพื่อมาใช้หนี้เดิมได้ก็พอจะแก้ไขปัญหาในระยะสั้นไปได้บ้าง และในเมืองความน่าเชื่อถือทางเครดิต (credit worthiness) และ ภาระหนี้ที่มากเท่ากับมูลค่าการส่งออกของเม็กซิโกนั้นมีผลในทางลบ น้อยกว่าผลในทางบวก จากการที่ประเทศไทยโภมีน้ำหนักที่จะส่งออก

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ โดยดูรวมประเทศแบบนี้ก็ไม่สู้จะมีประโยชน์นัก เพราะว่าแต่ละประเทศย่อมมีเงื่อนไขของหนี้ต่างกัน มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน และชีวิตรากฐานทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ดังนั้นการวิเคราะห์ความสามารถในการรับภาระหนี้จึงควรดูเป็นรายประเทศไป และเนื่องจากผู้เขียนมีเวลาและข้อมูลที่จำกัด จึงเลือกที่จะดูของประเทศไทยโดยเฉพาะเพื่อเปรียบเทียบกับประเทศใกล้เคียงอื่น ๆ

๔. หนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลของไทย

๔.๑ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ใน ASEAN

อัตราภาระหนี้ต่อรายได้จากการส่งออกสินค้าและบริการที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนต่อปีจ่ายในปี ๑๗๗๘ ของไทยนั้นเท่ากับ ๕.๑% ซึ่งถ้าเทียบกับอัตราของประเทศไทยฯ แล้ว ของไทยน้อยกว่าของประเทศพลีบูนีส์ (๖%) ของอินโดนีเซีย (๑๑.๙%)^{๑๒} ของมาเลเซีย (๕.๘%)^{๑๓} แต่ถ้าหากเราดูในต่อราษฎร์ของระหว่างประเทศสุทธิต่อมูลค่าสินค้าและบริการนำเข้าแล้วจะเห็นว่า อัตราของไทยค่อนข้างต่ำกว่ามีแค่ประมาณ ๒ เดือนครึ่งของการนำเข้า อัตราลดลงมาเรื่อยๆ จากประมาณ ๖ เดือนในปี ๑๗๗๐ มาเป็นประมาณ ๔ เดือนในปี ๑๗๗๔ – ๑๗๗๕ และได้ลดลงมาเป็นประมาณ ๓ เดือนในปี ๑๗๗๗ และเป็น ๒.๕ เดือนในปี ๑๗๗๘ และ ๑๗๗๙ แนวโน้มของการลดของเงินตราสำรองสุทธิระหว่างประเทศนี้เป็นสัญญาณที่ไม่สู้ดีนัก ถ้าเราดูประเทศไทยฯ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ

๑๑. Wionczek, M.S. อ้างแล้ว

๑๒. เนื่องจากรายละเอียดเกี่ยวกับมูลค่าการส่งออกของบริการที่ไม่รวมค่าตอบแทนต่อปีจ่าย (investment income) มีเฉพาะของประเทศไทย ของประเทศไทยจึงใช้เฉพาะมูลค่าการส่งออกสินค้าเท่านั้น ดังนั้นอัตราภาระหนี้ต่อรายได้จากการส่งออกของสินค้าและบริการที่ไม่รวม Investment income ของประเทศเหล่านี้ จะต่ำกว่าตัวเลขที่ใช้ในบทความนี้เล็กน้อย แต่คงไม่มากพอที่จะทำให้ทิศทางการวิเคราะห์ผิดพลาดได้

สิงคโปร์ จะเห็นว่าในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมาเข้าพิจารณาและตัดสินใจว่าจะมีประเทศใดที่ต้องร่วมมือกับประเทศไทยในด้านความต่อเนื่องทางด้านเศรษฐกิจและด้านการค้าและด้านอื่นๆ ให้เป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้นจึงได้ออกมาตรการต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก ไม่ใช่แค่ในภูมิภาคอาเซียน แต่เป็นในระดับโลกทั่วโลก

เนื่องจากหนี้ต่างประเทศที่กล่าวถึงในบทความเห็นนี้ เป็นหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลเท่านั้น ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถของรัฐบาลในการชำระหนี้คืนก็คือ อัตราภาระหนี้ต่อรายได้ของรัฐบาล ในปี ๑๙๗๘ ภาระหนี้ของไทยมีอัตราส่วนประมาณ ๕.๕% ของรายได้ของรัฐบาล ซึ่งเป็นอัตราต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในเครือ ASEAN ภาระหนี้ต่อรายได้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ในปี ๑๙๗๘ มีดังนี้ สิงคโปร์ ๑๖.๒% พลีบีนส์ ๑๕.๙% อินโดนีเซีย ๑๔.๕% (ปี ๑๙๗๗ - ๑๙๗๘) และของมาเลเซีย ๑๓.๓% (ปี ๑๙๗๗)

ถ้าเราเห็นมาดูอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้วก็จะพบว่าในช่วง ๑๙๗๐ - ๑๙๗๘ นั้น อัตราการเจริญเติบโตจริงของรายได้ประชาชาติอยู่ในเกณฑ์สูง สำหรับไทยนั้นเฉลี่ยประมาณปีละ ๗% ในรอบ ๙ ปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในอัตราใกล้เคียงกับของประเทศไทยเพื่อนบ้านในเครือ ASEAN คือ พลีบีนส์ ๖.๕% มาเลเซีย ๘% อินโดนีเซีย ๗.๕% และสิงคโปร์ ๘% สำหรับภาคการส่งออกของไทยนั้นมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูงคือ ประมาณ ๒๐.๕% ต่อปี ในช่วงเวลา ๑๙๗๐-๑๙๗๘ ดังนั้นเมื่อดูจากปัจจัยต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว หนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลของไทยจึงไม่อยู่ในภาวะวิกฤต แต่เรายังไม่สามารถนำเอาสิ่งนี้มาเป็นข้อสรุปให้กับหนี้ต่างประเทศรวมของประเทศไทยได้ เพราะยังไม่ได้พิจารณาถึงข้อมูลของหนี้ต่างประเทศภาคเอกชนซึ่งมีภาระหนี้เป็นอัตราส่วนประมาณ ๗๐% ของภาระหนี้รวมของประเทศไทยในปีที่แล้ว (๑๙๗๘) และได้เติบโตมาในอัตราเฉลี่ยประมาณ ๑๖% ต่อปี ในช่วง ๑๙๗๒-๑๙๗๘^{๓๓}

คณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ ของประเทศไทยได้รายงานว่า ปัจจุบัน ภาระหนี้รวม (รัฐบาลและเอกชน) ของประเทศไทยมีอัตราส่วนต่อรายได้จากการส่งออกสินค้าและบริการ ถึง ๑๗% เมื่อเทียบกับตัวเลขประมาณ ๑๔% ในปี ๑๙๗๓^{๓๔} และได้มีผู้ประเมินว่าอัตราส่วนนี้จะสูงถึง ๒๕% ใน ๕ ปีข้างหน้า ซึ่งถือว่าคาดคะเนเช่นนี้เป็นจริง ประเทศไทยอาจจะประสบวิกฤตการณ์จากการเป็นหนี้ได้ การที่ธนาคารเพื่อการชำระเงินระหว่างประเทศ (BIS) รายงานว่า

๓๓. ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

๓๔. คณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนพัฒนาฉบับที่ ๕, สรุปเก้าโครงสร้างแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๘), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่จะประสบกับปัญหาในการชำระหนี้คืนนั้น นอกจากจะเป็นสาเหตุมาจากการดูหนี้รวมของประเทศไทยแล้วยังอาจจะให้ความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและเสถียรภาพของด้านการเมืองด้วย

๔.๒ การใช้เงินกู้ต่างประเทศภาครัฐบาลของไทย

เนื่องจากบทความนี้มีจุดเน้นอยู่ที่การก่อหนี้ภาครัฐบาลเป็นหลัก จึงจะหันมาสำรวจดูจุดมุ่งหมายของการกู้เงินของภาครัฐบาลว่าเอามาทำอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อการกู้เงินตราต่างประเทศนั้นเป็นการเพิ่มภาระภาษีและการห้ามตราต่างประเทศให้กับชนรุ่นต่อไป ซึ่งเป็นการแบ่งบั้นทรัพยากรส่วนที่อาจใช้ไปในการขยายการผลิตหรือบริโภคของชนในอนาคตมาใช้เสียก่อนในปัจจุบัน ดังนั้นการกู้เงินตราต่างประเทศของรัฐบาลนั้นจะมีเหตุผลและมีความยุติธรรมต่อชนรุ่นต่อไปในทางเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ (welfare economics) ก็ต่อเมื่อตราผลตอบแทน (rate of return) จากการเอาเงินกู้นั้นมาลงทุนเป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้และให้ผลตอบแทนในรูปของทรัพยากรต่อชนรุ่นต่อไป ในอัตราที่อย่างน้อยเท่ากับหรือมากกว่าภาระหนี้ที่ชนรุ่นต่อไปจะต้องรับช่วง

การพิจารณาโครงการกู้เงินจากหลักนี้ ต้องพิจารณารายละเอียดของแต่ละโครงการไป ในรายเดียวกัน เรายังต้องพิจารณาถึง ความสามารถของประเทศไทยในการใช้หนี้คืนในรูปของเงินตราต่างประเทศด้วยดังที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถพิจารณารายละเอียดของโครงการกู้เงินต่างประเทศของรัฐบาลแต่ละโครงการได้ จึงขอเสนอแต่เพียงประเภทของโครงการเงินกู้ที่ประเทศไทยได้รับมาตั้งแต่แรกพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๑ (๑๙๖๑-๑๙๖๖) จนถึงแผนฯ ๕ (๑๙๗๗-๑๙๘๑) และแหล่งของเงินกู้เหล่านั้นว่ารัฐบาลมีแนวโน้มที่จะนำมาใช้ทำอะไรและกู้จากแหล่งไหนบ้าง

จากตารางที่ ๗ จะเห็นว่า ใน การพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่แผน ๑ ถึงแผน ๕ นั้น เงินกู้ส่วนใหญ่เอาไปใช้ในโครงการเพื่อการพัฒนาระบบการขนส่งและคมนาคม และการพลังงานซึ่งทั้งสองสาขานี้ถือว่าเป็นฐานของเศรษฐกิจ (infrastructure) ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ในระยะเวลา ๒๐ ปีที่พิจารณาตั้งแต่ ๑๙๖๑-๑๙๘๑ เงินกู้ผูกพันเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาในส่วนของสาขานี้คิดเป็น ๔๔.๕% ของเงินกู้ผูกพันทั้งหมด สาขាតัดมาก็อ กเกษตรกรรมและการชลประทาน ซึ่งมีเงินกู้ผูกพันสำหรับโครงการนี้รวมแผน ๑ ถึงแผน ๕ คิดเป็น ๑๑.๗% ของวงเงินกู้ทั้งหมด สาขาอุตสาหกรรมก็ได้รับความสนใจพอๆ กับภาคเกษตรคือ ประมาณ ๑๑.๕% ของเงินกู้ผูกพันทั้งหมด เงินกู้ในการสาธารณูปโภคคิดเป็น ๕.๕% และสาขาที่ได้รับความสนใจอย่างมากคือ สาขาสังคม ซึ่งรวมถึงการศึกษาและประชากร การสาธารณูปโภคและการพัฒนาชนบท รวมแล้วตั้งแต่ ๑๙๖๑ ถึง

๑๗๙๑ เงินกู้ผูกพันเพื่อโครงการเพื่อสังคมเหล่านี้คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๔ ของทั้งหมดซึ่งน้อยกว่าเงินกู้ทหาร (Defence) ซึ่งเพิ่งเริ่มในแผน ๕ เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเงินกู้ผูกพันเพื่อโครงการทหารนั้นคิดเป็น ๑๒% ของเงินกู้ผูกพันทั้งหมดในช่วงแผน ๕ ซึ่งคิดเป็นจำนวนเงินถึงประมาณสองหมื่นล้านบาท^๕ หรือประมาณหนึ่งพันล้านเหรียญเอมริกัน

๔.๓ การใช้เงินกู้เพื่อการบังคับใช้กฎหมาย

เนื่องจากทราบว่ารัฐบาลให้ความสำคัญต่อการบังคับใช้กฎหมายมากกว่าการจัดบริการทางสังคมและการศึกษาเป็นอันมากไม่ว่าจะเป็นในด้านของการจัดสรรงบประมาณประจำปี (ซึ่งบังคับใช้กฎหมายจะตกลงประมาณ ๘๐% ของงบประมาณรวม) หรือในด้านของการจัดสรรงบเงินกู้ที่เริ่มมีการกู้เงินเพื่อการทหารในแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ ดังกล่าวมาแล้ว จึงเป็นประเด็นที่น่าเอามาคิดว่า การจัดสรรวาระพยากรณ์นั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

ถ้ามองในแง่เศรษฐศาสตร์แล้ว การใช้จ่ายทรัพยากรเพื่อการทหารและอาชญากรรมเป็นการตัดโอกาสในการที่ประเทศจะได้ใช้ทรัพยากรส่วนนั้นมากกว่าประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ อย่างไรก็ตามเนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายจะอยู่ในลักษณะสินค้าสาธารณะที่แท้จริง (pure public goods)^๖ นักเศรษฐศาสตร์ที่ไวจึงยอมรับการที่รัฐบาลเป็นผู้จัดทำบริการดังกล่าวให้ แต่หากคงยังสมควรพิจารณาถึงประเด็นของการที่ควรเป็นผู้จ่ายค่าบริการเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย โดยจะแยกตามแหล่งที่มาของเงินดังนี้

๑. จากงบประมาณ ซึ่งได้มาจากภาษีประจำต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้เสียภาษีทั้งหลายนั้นเองที่เสียรายได้ส่วนหนึ่งของเข้าไปเพื่อใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมาย ตราบใดที่ประชาชนไม่ได้แสดงความเห็นเป็นอย่างอื่นก็เท่ากับยอมรับว่าเห็นด้วยกับรัฐบาลในการที่จะจัดสรรวาระพยากรณ์ให้แก่การบังคับใช้กฎหมาย แต่การจัดสรรวาระพยากรณ์เพื่อการนี้ได้จัดให้มากเกินไปหรือไม่

๒. รัฐบาลไทยได้เริ่มกู้เงินเพื่อบังคับใช้กฎหมายในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นปีของรัฐบาลนายธนาธิร กรวยเชียร ดู “พระบรมราชโองการ พระราชบัญญัติกู้เงินเพื่อบังคับใช้กฎหมาย พ.ศ. ๒๕๑๘” ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่มที่ ๕๓ ตอนที่ ๑๙๙ หน้า ๓๓ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๘ พระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจกระทรวงการคลังโดยอนุทึกคณะกรรมการรัฐมนตรีอ่านจากที่กู้เงินจากต่างประเทศ เพื่อใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายหรือโครงการความมั่นคงแห่งชาติ โดยที่มูลค่าของการกู้เงินรวมกันทั้งหมดไม่เกินสองหมื่นล้านบาท และเงินที่กู้มาเพื่อการนี้ให้นำมาใช้จ่ายได้ตามวัตถุประสงค์ที่กระทรวงการคลังและกระทรวงกลาโหมร่วมกันกำหนด โดยไม่ต้องนำส่งคลัง

๓. สินค้าสาธารณะที่แท้จริง คือ สินค้าที่ไม่มีลักษณะความเป็นปฏิบัติการ (rival consumption) โดยที่การบริโภคของบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่สามารถกีดกันมิให้บุคคลอื่นบริโภคสินค้านี้ได้ และคนทุกคนในสังคมเดียวกันจะได้รับบริโภคสินค้านี้จำนวนเท่ากัน

เมื่อเทียบกับทรัพยากรที่จัดให้กับสาขาอื่น ๆ เช่น สังคมและการศึกษานั้นเป็นประเด็นที่น่าจะให้ประชาชนได้ออกความเห็น

๒. จากเงินกู้ต่างประเทศ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วว่า การใช้เงินกู้ต่างประเทศนี้เป็นการเพิ่มภาระภาษีและภาระการหางบประมาณต่อไป ทำให้ส่วนแบ่งของทรัพยากรที่ชั้นรุ่นต่อไปได้น้อยลงโดยที่การใช้จ่ายเงินกู้นั้นเกิดขึ้นในชั้นรุ่นปัจจุบัน จึงเท่ากับว่าเราได้รับบริการทางด้านทหารและอาชญากรรมให้ลูกหลานเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายให้

ดังนั้นในการกู้เงินต่างประเทศเพื่อการทหารนั้น นอกจากรัฐบาลจะพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านการเมืองแล้ว ยังควรจะพิจารณาถึงประเด็นต่อไปนี้ด้วยคือ

ประการแรก ในเบื้องต้นความยุติธรรมนั้นเป็นการถูกต้องหรือไม่ที่จะให้ชั้นรุ่นต่อไปเป็นผู้จ่ายค่าทหารและอาชญากรรมให้กับชั้นรุ่นนี้ ซึ่งการตอบคำถามข้อนี้คงจะมีข้อถกเถียงได้หลายด้านขึ้นอยู่กับปัจจัยของผู้มอง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลควรจะละเลยไม่พิจารณาถึงปัญหานี้เลยในการกู้เงินต่างประเทศ

ประการที่สอง มองในเบื้องต้นการต่อระบบเศรษฐกิจแล้วผู้เขียนมีความเห็นว่ารัฐบาลไม่ควรกู้เงินต่างประเทศเพื่อการทหาร ทั้งนี้ เพราะเราต้องเสียอัตราดอกเบี้ยในการกู้เงิน และการกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าท้องตลาดจากองค์กรระหว่างประเทศนั้นเป็นไปเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ยังไม่เคยปรากฏว่าประเทศไทยสามารถถูกกู้เงินจากธนาคารโลก (World Bank) หรือธนาคารเพื่อการพัฒนาภูมิภาคเอเชีย (ADB) เพื่อเอามาใช้ซื้ออาวุธได้ แหล่งเงินกู้ต่างประเทศเพื่อการทหารทั้งหมดของไทยมาจากแหล่งเงินกู้จากชั้นที่รากน้ำเงื่อนในการกู้เงินและอัตราดอกเบี้ยไม่เอื้อประโยชน์กับหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ เช่น Morgan Guaranty Trust Company of New York, Bankers Trust Company, Bank of Montreal, Grindlay Brandts Ltd., Wells Fargo Company, Lloyds Bank International ฯลฯ อัตราดอกเบี้ยของเงินกู้จากแหล่งเหล่านี้สูงกว่าอัตราปกติในท้องตลาด (เช่น LIBOR, SIBOR)^{๑๗} อยู่ประมาณ ๑.๐-๑.๕% เมื่อเราร่วมกับการพิจารณาว่าความสามารถในการรับภาระหนี้ต่างประเทศของไทยนั้นเมื่อแนวโน้มที่จะลดลงไม่ว่าจากการดูดซับต่าง ๆ ในภาค ๕.๑ หรือจากการประเมินสถานภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยประเทศเจ้าหนี้ทั้งหลายที่ว่าไทยจะประสบกับปัญหาการใช้หนี้ต่างประเทศคืนแล้ว รัฐบาลจึงไม่สมควรเพิ่มภาระการใช้หนี้ในรูปเงินตรา

๑๗. LIBOR คือ Lender International Borrowing Rate

SIBOR คือ Singapore International Borrowing Rate

ต่างประเทศให้กับระบบเศรษฐกิจโดยที่โครงการเงินกู้นี้ไม่สามารถให้ผลตอบแทนทางด้านผลผลิต (production) แต่อย่างใดเช่นโครงการเงินกู้เพื่อการทหารเช่นนี้^{๑๗}

๔.๕ แหล่งเงินกู้ : แนวโน้ม

ถ้าเรามาดูแนวโน้มของแหล่งเงินกู้แล้วก็พบว่า เงินกู้ผูกพันตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาตินั้นมีความโน้มเอียงที่จะไปเพิ่งแหล่งเอกชนมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดการเงินระหว่างประเทศซึ่งเงื่อนไขของการได้ก้อนหนึ่ง และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากแหล่งนี้ไม่สูงเท้อารีต่อลูกหนี้นัก สำหรับเงินกู้จากแหล่งทางการชั้นนำแนวโน้มที่จะลดลงนั้น มีอัตราส่วนเฉลี่ยแผน ๑ ถึงแผน ๔ ของภารกู้จากแหล่งต่างๆ ดังนี้ IBRD มากที่สุดคือ ๒๖.๘% รองลงมาคือ OECF - ญี่ปุ่น ๑๕.๗% ADB ๑๑.๗% จาก Kreditanstalt fur Wiederaufbau เยอรมนีตัวเดียว ๓.๒% จาก USAID ๐.๗% และแหล่งอื่นๆ ๑.๖% (ดูตารางที่ ๙)

๖. ความลงท้าย

ในบทความนี้เรายังได้สำรวจดูสถานภาพของประเทศไทยต่างๆ ในเครือ ASEAN ว่ามียอดหนี้และภาระหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลเท่าใด และสัดส่วนความสำคัญของหนี้ต่อรายได้ประชาชาติและต่อรายได้รัฐบาลมากน้อยแค่ไหน และได้ดูความสามารถในการชำระหนี้ของประเทศไทยเหล่านี้ด้วย ซึ่งเราพอจะสรุปได้ว่า ฐานะหนี้ต่างประเทศภาครัฐบาลของประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านแล้วดูจะค่อนข้างดีกว่าประเทศอื่น ยกเว้นในกรณีของเงินตราสำรองสุทธิระหว่างประเทศของไทยซึ่งมีแนวโน้มที่จะลดลงไปสู่ระดับที่น่าเป็นห่วง นอกจากนี้เรายังพบด้วยว่าประเทศไทยเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะไปเพิ่งเงินกู้จากแหล่งเอกชน โดยเฉพาะตลาดการเงินมากขึ้น ซึ่งเงื่อนไขของการภูเงินจากแหล่งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าไม่เอ้ออารีเท่ากับเงื่อนไขที่ได้จากแหล่งเงินกู้ทางการทั้งหลาย ซึ่งมักจะให้ระยะเวลานานในการใช้คืนและอัตราดอกเบี้ยก็ต่ำกว่าตลาดการเงิน ดังนั้นประเทศไทยเหล่านี้ควรจะพิจารณาถึงต้นทุนและผลประโยชน์ (cost and benefit) ในการภูเงินต่างประเทศให้มากขึ้นโดยไม่ควรดูแต่อัตราผลตอบแทนต่อโครงการพัฒนาเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาถึงภาระการใช้หนี้และความสามารถของชนรุ่นต่อไปที่จะต้องหาเงินตราต่างประเทศมาใช้หนี้คืนด้วย

๑๗. ถ้ามีผู้ถามว่า “ถ้าเช่นนี้เรายังการเก็บภาษีบื้องกันประเทศไทยเพิ่มขึ้นใหม่เพื่อไม่ท้องไปกู้ต่างประเทศ?” ผู้เขียนมีความเห็นว่า ๒๐% ของงบประมาณประจำปีที่ใช้จ่ายในการทหารนั้นก็มากพอสมควรอยู่แล้ว ถ้ารัฐจะจัดเก็บภาษีบื้องกันประเทศไทยเพิ่มขึ้นก็สมควรให้รวมภูมิภาคทั้งหลายมีส่วนแบ่งความคิดเห็นว่าท้องการเช่นนั้นหรือไม่

* * *

ຕາວງທີ ๑ : ຂອດໜ້າຮ່ານຂອງ ASEAN (Total Debt Outstanding, Disbursed Only)

(ໜ້າວຍ : ລ້ານເຫົວໜ້າມີກັນ)

ປຶລືປິບິນສໍ (% ຂອງ ASEAN)	ເລີ່ມ/ປ	ເລີ່ມ/ເດ	ເລີ່ມ/ໄຊ	ເລີ່ມ/ຕ	ເລີ່ມ/ເງ	ເລີ່ມ/ໂລ	ເລີ່ມ/ນ	ເລີ່ມ/ຫ	ເລີ່ມ/ຈ	ເນີລີ່ມ/ລັດ
	໬ຕາແ.ຕ	໧໠ແ.ຕ	໨ແ.ຕ.ຕ	໦ ແ.ຕ.ລ	໩,໠໤ແ.ຕ	໨,໓໕໙ລ.ຕ	໨,໒໖໙ລ.ຕ	໨,໒໖໙ລ.ນ	໨,໒໖໙ລ.ຫ	໨,໒໖໙ລ.ຈ
ມາເລເຊຍ (% ຂອງ ASEAN)	໩,໭໓.ນ	໪,໭໐.ດ	໬,໫.ນ	໧,໭໩.ຕ	໨,໬.ດ	໨,໒໖.ຕ	໨,໒໖.ຫ	໨,໒໖.ນ	໨,໒໖.ຫ	— (—.—)
ສິນຄໂປ່ງ (% ຂອງ ASEAN)	໭,໔.ຕ	໮,໬.ດ	໭,໬.ຕ	໬,໬.ດ	໬,໬.ດ	໬,໬.ດ	໬,໬.ດ	໬,໬.ດ	໬,໬.ດ	— (—.—)
ອິນໂດນີເຊີຍ (% ຂອງ ASEAN)	໨,໨,໨,໨.ສ	໩,໩,໩.ຕ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	— (—.—)
ໄທຍ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— (—.—)
(% ຂອງ ASEAN)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— (—.—)
ຮ່ານ ASEAN (% ອັດຮາການເປົ້າຍຸນແປລງ)	໩,໨,໨,໨.ຕ	໨,໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	໨,໨,໨.ດ	— (—.—)

ກໍານາ : IBRD, *World Debt Tables*, various issues

ตารางที่ ๒ : ภาระหนี้รวมของ ASEAN (Total Debt Services)

(หน่วย : ล้านเหรียญอเมริกัน)

พิลป์บินส์ (% ของ ASEAN)	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เฉลี่ย ๗๐-๗๔
	๑๐๑.๒	๙๖.๖	๑๔๘.๗	๒๒๔.๓	๒๔๕.๗	๒๕๒.๗	๒๖๓.๒	๒๗๓.๔	๒๘๗.๔	๒๙๖.๔
มาเลเซีย (% ของ ASEAN)	๕๓.๑	๔๗.๔	๕๑.๒	๔๖.๒	๔๗.๗	๔๘.๖	๔๖๓.๖	๔๕๖.๒	๔๗๓.๗	— (๑๖.๕)
สิงคโปร์ (% ของ ASEAN)	๑๑.๑	๑๔.๒	๑๓.๐	๑๑.๒	๑๔.๑	๑๔.๒	๑๐.๔	๑๑.๒	๑๐.๔	— (๑๖.๗)
อินโดนีเซีย (% ของ ASEAN)	๗๕.๗	๗๓.๘	๗๖.๐	๗๑.๓	๗๕.๑	๗๖.๗	๗๖๗.๗	๗๕๗.๒	๗๖๗.๐	— (๔๒.๕)
ไทย (% ของ ASEAN)	๓๙.๑	๔๐.๔	๔๓.๖	๔๔.๙	๔๐.๔	๔๓.๗	๔๐.๔	๔๑.๗	๔๐.๔	— (๙.๙)
รวม ASEAN (% อัตราการเปลี่ยนแปลง)	๒๒๐.๒	๒๑๒.๕ (๔.๔)	๒๐๒.๕ (๓๗.๖)	๒๑๗.๗ (๔๘.๓)	๒๑๕.๔ (-๐.๔)	๒๑๖.๔ (๗๙.๖)	๒๑๖๓.๔ (๕๙.๖)	๒๑๖๗.๑ (๕๕.๐)	๒๑๖๓.๓ (๓๖.๔)	— (๓๖.๐) (๓๗.๙)

តារាងទី ៣ : ការសេវាឌូចរួមនៃក្នុងការបង្កើតរដ្ឋបាល ASEAN (Commitments)

(អនុវត្ត : តាមគេហទ័ររដ្ឋបាល ASEAN)

	លេខ៣០	លេខ១៨	លេខ៩៤	លេខ៣៣	លេខ១៩	លេខ៩៥	លេខ៦	លេខ៧	លេខ៨
បិលបិបិន៍ស មាសេច្ចីយ សិងគិបីរ ឯុនិនុជីយ ឯករាជ្យ	៩៨៦.៦	៩៧០.៧	៩៦៧.៩	៩៤៧.៦	៩៣៨.៧	៩៦៨.៤	៩៩៧.០	៩៣៩.៩	៩៣៩.៩
មាសេច្ចីយ សិងគិបីរ ឯុនិនុជីយ ឯករាជ្យ	៩៣.១	៩៩៧.៩	៩៣៩.១	៩៤០.៨	៩៩០.៧	៩៩៩.៩	៩៩៣.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩
មាសេច្ចីយ សិងគិបីរ ឯុនិនុជីយ ឯករាជ្យ	៩៨.៦	៩៨.៨	៩៦៧.៩	៩៩.៩	៩៩.៩	៩៩.៩	៩៩.៩	៩៩.៩	៩៩.៩
មាសេច្ចីយ សិងគិបីរ ឯុនិនុជីយ ឯករាជ្យ	៩៩៧.៩	៩៩៧.៩	៩៩៧.៩	៩៩៧.៩	៩៩៧.៩	៩៩៧.៩	៩៩៧.៩	៩៩៧.៩	៩៩៧.៩
រវាង ASEAN	៩៩៨.៦	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩
- ចាប់ពី ៩៩៨.៦ - ចាប់ពី ៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩	៩៩៩.៩
- ចាប់ពី ៩៩៩.៩ - ចាប់ពី ៩៩៩.៩	(៩៨.៦)	(៩៩.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)
- ចាប់ពី ៩៩៩.៩ - ចាប់ពី ៩៩៩.៩	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)	(៩៦.៩)
(តាមលទ្ធផល សេវាឌូចរួម នៃក្នុងការបង្កើត រដ្ឋបាល ASEAN)									

កំណា : តូការាងទី ១

ตารางที่ ๔ : แหล่งเงินกู้ของ ASEAN

(อัตราส่วนเป็น % ของเงินกู้ทั้งหมด)

	ลาว	ไทย	เวียดนาม	มาเลเซีย	บรูไน	สิงคโปร์	汶萊	ฟิลิปปินส์	อินโดนีเซีย
ยอดหนี้รวมคิดเป็น ๑๐๐%	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
๑. ยืมจากผู้ให้กู้ทางการ (Official Lender)	๘๑.๖	๘๒.๖	๗๗.๐	๗๖.๕	๗๑.๕	๖๑.๖	๕๗.๗	๕๙.๔	๕๙.๖
- รัฐบาล (Government)	๖๘.๖	๗๑.๒	๖๔.๙	๖๗.๗	๕๙.๔	๔๙.๔	๔๓.๔	๔๙.๙	๔๙.๙
- องค์กรระหว่างประเทศ (International Organization)	๓๓.๐	๑๑.๔	๑๑.๑	๙.๗	๑๙.๑	๓๓.๒	๑๔.๓	๑๕.๕	๑๕.๗
๒. ยืมจากผู้ให้กู้เอกชน (Private Lender)	๑๙.๔	๑๙.๔	๒๒.๐	๒๒.๕	๒๒.๕	๓๑.๔	๒๔.๓	๒๑.๖	๒๑.๔
- สินเชื่อผู้ขาย (Suppliers' Credits)	๔.๕	๔.๕	๗.๔	๖.๓	๙.๔	๑๑.๒	๙.๗	๙.๓	๗.๙
- ตลาดการเงิน (Financial Markets)	๙.๕	๙.๒	๑๒.๑	๑๔.๕	๑๖.๓	๒๕.๖	๑๑.๓	๑๑.๒	๑๑.๕
- อื่น ๆ (Other Private Lenders)	๔.๔	๓.๗	๓.๐	๒.๘	๒.๔	๑.๗	๑.๓	๑.๑	๑.๐

ที่มา : ศูนย์รายงานที่ ๑

ตารางที่ ๕ ดัชนีทางเศรษฐกิจและหนี้ต่างประเทศของ ASEAN

(หน่วย : ล้านเหรียญอเมริกัน)

	๑๙๗๐	๑๙๗๑	๑๙๗๒	๑๙๗๓	๑๙๗๔	๑๙๗๕	๑๙๗๖	๑๙๗๗	๑๙๗๘
๑. อัตราการเติบโตแท้จริงของ ร.ด.ป. (%)	๔.๖	๔.๙	๔.๘	๔.๗	๔.๓	๖.๖	๖.๗	๖.๔	๔.๗
พลิปปินส์	๔.๖	๔.๙	๔.๘	๔.๗	๔.๓	๖.๖	๖.๗	๖.๔	๔.๙
มาเลเซีย	—	—	๗.๔	๗.๗	๗.๓	๐.๙	๑.๑	๗.๖	๗.๔
สิงคโปร์	๗๓.๗	๑๗.๕	๗๓.๔	๑๗.๕	๖.๓	๔.๑	๗.๔	๙.๑	๙.๖
อินโดนีเซีย	—	—	๗.๔	๗.๓	๗.๖	๔.๐	๖.๙	๗.๔	๗.๔
ไทย	—	๔.๗	๔.๘	๔.๔	๔.๔	๗.๔	๔.๔	๖.๙	๗.๙
๒. รายได้ประชาชาติ-ร.ด.ป.	๒๒๘,๓๔๒	๓๐,๑๔๖	๓๔,๕๕๗	๔๙,๔๐๓	๖๖,๖๗๗	๗๓,๗๗๗	๘๖,๔๔๙	๑๐๗,๖๕๐	๑๑๓,๘๕๙
๓. รายได้ของรัฐบาล	๓,๗๙๕	๕,๒๙๕	๔,๑๕๔	๗,๑๕๐	๑๑,๗๐๖	๑๓,๗๗๗	๑๕,๗๐๓	๑๙,๖๘๗	n.a. ^a
๔. รายได้จากการส่งสินค้าออก ^b	๕,๙๙๙	๖,๕๕๕	๗,๖๕๗	๑๒,๗๕๕	๒๒,๕๕๗	๒๐,๑๖๑	๒๔,๕๕๔	๓๑,๐๕๕	๓๕,๘๐๖
๕. มูลค่าสินค้าและบริการนำเข้า	๙,๑๒๒	๙,๙๙๕	๑๑,๓๐๔	๑๗,๑๐๔	๒๒,๕๕๗	๒๗,๖๕๔	๓๗,๕๐๒	๓๘,๑๒๖	๔๗,๐๒๖
๖. เงินตราสำรองระหว่าง ประเทศสุทธิ	๒,๘๙๙	๓,๓๙๓	๔,๔๖๖	๔,๔๖๖	๔,๗๙๕	๔,๔๖๓	๔,๔๗๕	๑๐,๖๒๒	๑๒,๔๓๐
๗. ยอดหน่วยภารัฐบาลต่อหัว (\$)	๑๔.๙	๒๔.๔	๒๙.๓	๓๔.๔	๔๐.๖	๔๑.๔	๖๓.๒	๗๔.๙	๙๔.๖

หมายเหตุ : ๑. เนื่องจากรายละเอียดเกี่ยวกับมูลค่าการส่งออกของบริการที่ไม่รวมค่าตอบแทนท่องเที่ยวจัดของบางประเทศไม่
จึงทำให้คำนวณหา exports of goods and nonfactor services ไม่ได้และจึงใช้มูลค่าสินค้าออก (merchandise exports) เท่านั้น

๒. ขาดช่องว่างของอินโดนีเซีย และมาเลเซีย

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

(หน่วย : ล้านเหรียญอเมริกัน)

	๑๙๗๐	๑๙๗๑	๑๙๗๒	๑๙๗๓	๑๙๗๔	๑๙๗๕*	๑๙๗๖	๑๙๗๗	๑๙๗๘
๙.ยอดหนี้รวมภาครัฐบาลต่อ ร.ด.ป. (%)	๑๓.๖	๑๗.๐	๑๙.๓	๑๕.๕	๑๓.๙	๑๖.๒	๑๗.๕	๑๗.๐	๑๙.๖
๑๐. ภาระหนี้ต่อรายได้รัฐบาล (%)	๗.๑	๖.๘	๗.๕	๗.๗	๕.๐	๗.๗	๑๐.๔	๑๑.๕	n.a.
๑๑. ภาระหนี้ต่อรายได้จากการ ส่งสินค้าออก (%)	๔.๗	๔.๕	๔.๓	๔.๗	๒.๙	๔.๓	๖.๕	๗.๓	๙.๐
๑๒. ภาระหนี้ต่อ ร.ด.ป. (%)	๑.๐	๑.๐	๑.๑	๑.๒	๐.๙	๑.๔	๑.๙	๒.๒	๒.๕
๑๓. เงินตราสำรองระหว่างประเทศ สุทธิต่อมูลค่าสินค้าและบริการ นำเข้า (คิดเป็นเดือน)	(๓.๙)	(๔.๑)	(๔.๗)	(๔.๑)	(๓.๕)	(๒.๓)	(๓.๑)	(๓.๓)	(๓.๑)
๑๔. ภาระหนี้ต่อมูลค่าสินค้าและ บริการนำเข้า (%)	๓.๑	๒.๙	๓.๖	๓.๕	๒.๑	๒.๙	๔.๔	๔.๕	๖.๙
๑๕. ภาระหนี้ต่อหัว (%)	๑.๓๗	๑.๓๙	๑.๔๖	๑.๖๔	๒.๖๑	๒.๖๑	๒.๖๔	๒.๖๙	๒.๖๐

*หมายเหตุ: BOT, Statistical Bulletin, Dec. 1979; IBRD, World Debt Tables, various issues; ADB, Key Indication of Developing Member Countries of ADB Oct. 1979; IMF, International Financial Statistics, Nov. 1970 and other issues

ตารางที่ ๖ ดัชนีทางเศรษฐกิจและหนี้ต่างประเทศของไทย

	เดือน									
๑. ยอดรายการเดบิตโภตภัยรัฐ ของ ร.ค.ป.	—	๔.๗	๔.๙	๗.๔	๕.๔	๗.๔	๘.๔	๙.๔	๑๐.๔	๔.๙
๒. รายได้ประจำชาติ ร.ค.ป. (ล้าน \$)	๖๕๕๙.๖	๖๙๕๓.๙	๗๗๗๗.๐	๗๐๔๗.๖	๗๓๓๕.๐	๗๔๕๖.๗	๗๖๔๗.๗	๗๖๔๗.๔	๗๗๖๗.๔	๗๗๖๗.๗
๓. ร.ค.ป. ต่อห้า (\$)	๑๙๐.๔	๑๙๕.๕	๒๐๕.๗	๒๑๔.๗	๒๑๘.๗	๒๒๔.๗	๒๒๘.๗	๒๒๘.๗	๒๓๔.๗	๒๓๔.๗
๔. รายได้ของรัฐบาล (ล้าน \$)	๗๐๔.๗	๗๕๖.๗	๘๐๓.๗	๘๐๗.๗	๘๑๗.๗	๘๒๗.๗	๘๒๗.๗	๘๒๗.๗	๘๒๗.๗	๘๒๗.๗
๕. รายได้จากการส่งออก สินค้าและบริการที่ไม่ใช่ ค่าตอบแทนค่าบัญชี (ล้าน \$)	๑๐๙๒.๗	๑๒๑๐.๐	๑๕๓๒.๐	๑๕๑๖.๒	๑๕๗๗.๒	๑๕๗๗.๒	๑๕๗๗.๒	๑๕๗๗.๒	๑๕๗๗.๒	๑๕๗๗.๒
๖. มูลค่าสินค้าและบริการ นำเข้า (ล้าน \$)	๑๔๗๐	๑๔๙๖	๑๕๐๑	๑๕๒๔	๑๕๔๐	๑๕๔๐	๑๕๔๐	๑๕๔๐	๑๕๔๐	๑๕๔๐
๗. เงินตราสำรองระหว่าง ประเทศสหพันธ์ (ล้าน \$)	๗๖.๕	๗๗๗.๐	๘๖๘.๙	๘๘๘.๐	๙๖๙.๙	๙๖๙.๙	๙๖๙.๙	๙๖๙.๙	๙๖๙.๙	๙๖๙.๙
๘. ยอดหนี้รวมภาครัฐบาล ต่อห้า (\$)	๔.๙	๕.๖	๖.๑	๖.๗	๗.๒	๗.๒	๗.๒	๗.๒	๗.๒	๗.๒
๙. ยอดหนี้รวมต่อ ร.ค.ป. (%)	๔.๙	๕.๒	๕.๙	๖.๖	๗.๔	๗.๔	๗.๔	๗.๔	๗.๔	๗.๔
๑๐. ภาระหนี้ต่อรายได้รัฐบาล (%)	๔.๙	๕.๒	๕.๙	๖.๖	๗.๔	๗.๔	๗.๔	๗.๔	๗.๔	n.a.

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

	เฉลี่ย ๐	เฉลี่ย ๑	เฉลี่ย ๒	เฉลี่ย ๓	เฉลี่ย ๔	เฉลี่ย ๕	เฉลี่ย ๖	เฉลี่ย ๗	เฉลี่ย ๘	เฉลี่ย ๙
๑๑. ภาระหนี้ที่ต้องชำระจากการส่งออกสินค้าและบริการที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนที่อั้งชัย (%)	๔.๘	๔.๓	๓.๕	๓.๑	๒.๒	๓.๐	๒.๖	๓.๑	๔.๑	๔.๗
๑๒. ภาระหนี้ต่อ ร.ค.บ. (%)	๐.๖๐	๐.๕๙	๐.๕๕	๐.๕๔	๐.๕๕	๐.๕๙	๐.๖๔	๐.๖๕	๐.๖๖	๐.๖๖
๑๓. เงินตราสำรองระหว่างประเทศที่ต้องมุ่งค้าสินค้าและบริการนำเข้า (%) (กิตเป็นพันล้าน)	๕๒.๑	๕๑.๙	๕๖.๙	๕๖.๕	๕๔.๗	๕๗.๒	๕๖.๑	๕๒.๙	๕๐.๗	๕๐.๖
๑๔. ภาระหนี้ต้อมูลค่าสินค้าและบริการนำเข้า (%)	(๖.๓)	(๖.๒)	(๖.๙)	(๖.๖)	(๕.๔)	(๕.๕)	(๕.๓)	(๕.๙)	(๕.๔)	(๕.๔)
๑๕. ภาระหนี้ต่อหัว (\$)	๑.๐๗	๑.๐๙	๑.๑๓	๑.๑๙	๑.๑๙	๑.๑๕	๑.๑๕	๑.๑๐	๑.๑๐	๑.๑๓

ที่มา : คู่มือของตารางที่ ๕

ตารางที่ ๗ เงินกู้ผูกพันช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-ฉบับที่ ๔
จำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ

	แผน ๑ (๑๙๖๑-๑๙๖๖)	แผน ๒ (๑๙๖๗-๑๙๗๑)	แผน ๓ (๑๙๗๒-๑๙๗๖)	แผน ๔ (๑๙๗๗-๑๙๘๑)	รวมแผน ๑-แผน ๔ (๑๙๖๑-๑๙๘๑)
ยอดรวม (ล้านบาท)	๙,๖๓๖.๐	๘,๕๗๑.๖	๑๑,๐๒๔.๔	๑๖๙,๑๗๙.๗	๑๙๖,๒๒๗.๖
อัตราการเติบโต	—	๘๓.๖%	๑๔๗.๐%	๖๗๑.๒%	—
จำแนกตามสาขา : (% ของยอดรวม)					
๑. การขนส่งและคมนาคม (Transport & Communication)	๔๐.๗	๓๐.๔	๒๓.๒	๒๑.๐	๒๒.๑
๒. การอุตสาหกรรม (Industry)	๒๔.๙	๑๐.๓	๑๐.๔	๑๑.๘	๑๑.๔
๓. การศึกษาและประชากร (Education & Population)	๒.๖	๐.๒	๗.๐	๑.๒	๑.๙
๔. การสาธารณสุข (Health)	—	—	—	๐.๐๕	๐.๐๔
๕. สาธารณูปโภค (Public Utility)	—	—	๒.๕	๖.๓	๔.๔
๖. การพัฒนาชนบท (Rural Development)	—	—	๒.๐	๒.๙	๒.๔
๗. เกษตรกรรมและชลประทาน (Agriculture & Irrigation)	๑๗.๑	๑๑.๒	๑๙.๗	๑๐.๕	๑๑.๗
๘. พลังงาน (Power)	๓๖.๙	๔๗.๗	๓๔.๐	๑๙.๑	๒๒.๔
๙. เงินกู้ทหาร (Defence)	—	—	—	๑๒.๐	๙.๔
๑๐. อื่นๆ	—	๐.๒	๑.๐	๑๕.๒	๑๒.๖

หมายเหตุ : ขนาดการแห้งประเทศไทย

ตารางที่ ๘ เงินกู้ผูกพันช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ - ฉบับที่ ๔
จำแนกตามแหล่งเงินกู้

(คิดเป็น % ของยอดรวม)

	แผน ๑ (๑๙๖๑-๑๙๖๖)	แผน ๒ (๑๙๖๗-๑๙๗๑)	แผน ๓ (๑๙๗๒-๑๙๗๗)	แผน ๔ (๑๙๗๘-๑๙๘๑)	รวมแผน ๑ - แผน ๔ (๑๙๖๑-๑๙๘๑)
แหล่งทางการ					
IBRD	๕๕.๖	๔๙.๓	๔๖.๙	๕๔.๗	๕๙.๖
ADB	๔๙.๖	๔๖.๒	๔๖.๐	๔๙.๓	๔๖.๔
USAID	—	๑๑.๖	๑๓.๘	๑๐.๔	๑๑.๗
OECF (ญี่ปุ่น)	—	๕.๐	๐.๙	๐.๔	๐.๗
KFW (เยอรมัน)	๔๗.๐	๔.๑	๒.๙	๑.๙	๓.๒
อื่น ๆ	—	๑.๓	—	๑.๙	๑.๖
แหล่งเอกชน					
สินเชื่อการส่งออก	๔.๔	๑๗.๗	๑๓.๑	๑๗.๓	๑๑.๔
ตลาดการเงิน	—	๘.๗	๘.๖	๗.๔	๗.๔
อื่น ๆ	๔.๔	๙.๐	๔.๔	๑๗.๙	๑๗.๓
อื่น ๆ	—	—	—	๑.๙	๑.๖

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย